

УДК 811.161.2'373.23

Л. П. Зеленко

ВЛАСНА НАЗВА В КОНЦЕПЦІЇ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ (на матеріалі роману Івана Багряного «Тигролови»)

У статті показано, що епічний та ліричний принципи використання ономастичного матеріалу в художньому творі не можна ототожнювати з принципом виділення літературних родів. Провідне значення при розв'язанні цього питання має жанрова специфіка твору. Публіцистичність роману зумовлює семантичну трансформацію та символізацію пропріальної лексики, яка становить його ономастичний простір.

Ключові слова: публіцистичність, власна назва, заголовок, контекстні синоніми, поетонім.

Думка про безпосередній вплив авторського задуму на способи використання ономастичного матеріалу в художньому творі належить до аксіом поетичної ономастики. Як зазначає Ю. О. Карпенко, поетична ономастика (ономапоетика, поетонімія, літературна ономастика) детермінується художнім задумом, жанром, напрямком та стилем твору і, виконуючи в художньому творі передусім стилістичну функцію, бере участь у створенні образів [4: 14]. Вірне сприйняття авторської концепції завжди повинно спиратися на чітку систему координат. Надійним орієнтиром у процесі розуміння авторської рефлексії є, безумовно, поетоніми.

Об'єктом нашого дослідження є встановлення зв'язків між концептуальною основою художнього твору та мовними засобами, які сприяють відтворенню авторського задуму. **Предметом** розгляду обрано ономастичний простір роману Івана Багряного «Тигролови» у світлі концепції цього твору. **Актуальність і новизна** роботи зумовлені тим, що твори Івана Багряного не були предметом ономастичного дослідження. **Метою** статті є аналіз ролі пропріальної лексики в процесі сприйняття авторської концепції. До **завдань** дослідження належить визначення жанрової специфіки роману та основного принципу відбору й художнього використання власних назв у творі подібного типу; виявлення діахронічної та синхронічної етимології назви роману, виходячи з розуміння тексту та заголовка як взаємопорядку-

вальних величин [4: 40]; розгляд основних прийомів використання ономастичної лексики, які сприяють реалізації авторського задуму, з урахуванням динамічного характеру семантики поетонімів — поетонімогенезу [3: 2 9].

Розв'язання сформульованих завдань вимагає чіткого розуміння жанрової характеристики досліджуваного твору. Ю. Шерех вважав, що «Тигролови» — це типовий пригодницький роман, український усім своїм духом, усім спрямуванням, усіма ідеями, почуттями, характеристиками. Безумовно, від жанру пригодницького роману твір одержав надзвичайну динамічність розгортання сюжетної лінії. Але за своєю проблематикою та конфліктом це суспільно-політичний роман. Героїчний пафос боротьби з обставинами, які намагаються знищити особистість, зумовлює основні принципи побудови тексту та використання певних художніх засобів. Спосіб осмислення дійсності, представлений у цьому творі, дозволяє говорити про публіцистичність роману. Для нього є характерним те, що літературознавці визначають як особливості публіцистичного образу [6: 581]: 1) персоналіфікація понять (тоталітарну державу в романі змальовано у вигляді дракону); 2) народження образу з ідеї (Григорій Многогрішний — «символ непокірної і гордої молодості, символ тієї волелюбної і сплюндрованої за те Вітчизни» [1: 33]); 3) злиття емоційного з раціональним, внаслідок чого метафоричність чіткіше окреслює думку (для того, щоб протиставити Григорія та Гриця Сірченка світу цивілізації, автор використовує метафоричні образи — *два ведмеді, два тури* та ін.); 4) прагнення автора показати об'єкт утвердження або заперечення для того, щоб підвести читача до справедливості своєї декларації (розвиток теми України в контексті роману).

Публіцистичність роману «Тигролови» пояснює, чому при аналізі його ономастичного простору не підходить епічний принцип відбору й художнього використання власних назв, сформульований Ю. О. Карпенком. Згідно з цим принципом, в епічному творі панує пряме, а не образне, переносне вживання власних назв; семантичні обертони відсутні або малопомітні. На нашу думку, на твори публіцистичної спрямованості розповсюджується ліричний принцип використання ономастичного матеріалу, згідно з яким більшість власних назв має тропеїчне наповнення, зазнає семантичних трансформацій, набуває символічного звучання [4: 11–12].

У романі «Тигролови» концептуального значення набуває прийом контрасту. Серед мовних засобів, за допомогою яких реалізується антитетичний принцип побудови художнього простору, важливу роль відіграє ономастичний матеріал.

Ю. О. Карпенко вважає, що особливу групу власних назв становлять заголовки, які стають центром ономастичного простору художнього твору. Найбільш інформативними та виразними постають заголовки, побудовані на основі апелятивної лексики, пов'язані з непрямым іменуванням персонажів [4: 14, 219, 258–259].

Саме такою є назва роману «Тигролови». Діахронічна етимологія заголовка — зіставлення з початковим варіантом назви «Звіролови» — вказує на те, що з самого початку автор намагається акцентувати увагу на мужності та моральній силі українських переселенців, які зуміли адаптуватися до важких умов Далекого Сходу. Синхронічна етимологія заголовка — установлення зв'язку назви з текстом — дозволяє виявити пряме та переносне значення лексеми *тигролови* в контексті роману. Заголовок «Тигролови», крім вказівки на заняття мисливством, містить ще один мотив, пов'язаний з реалізацією основного авторського задуму. Для письменника є важливим показати не просто полювання, а чесний двобій з природою: Сірки йдуть на тигра голіруч і ловлять його живцем. Можна навіть висловити припущення, що згадка про загибель у такому двобої старшого сина Сірків Миколи є символічною: у чесній боротьбі шанси на перемогу чи поразку є рівними.

Образне значення заголовка «Тигролови» реалізується завдяки антитезі *тигролови* — *людолови*, яка латентно представлена в тексті роману. Звернімо увагу на те, як зароджується у творі ця опозиція. «Землею людоловів» автор називає СРСР сталінської доби, а ворог Григорія, співробітник НКВД майор Медвин, переведений з України на Далекий Схід, їде, як пише Іван Багряний, на якесь страшне «інше полювання» [1: 37]. За цією антитезою постає протиставлення справжніх людських цінностей — честі, власної гідності, поваги до свого роду та національних традицій — антилюдській сутності сталінського режиму. Саме тому головний герой, пристреливши на полюванні оленя, почуває себе убивцею, а знищивши Медвина, лише каже: «Я вбив одного дракона» (нагадаємо, що дракон — персоніфікація зла, втіленням якого є тоталітаризм).

У романі «Тигролови» автор надає особливого значення факту збереження або втрати імені. Збереження символізує в контексті роману зв'язок зі своїм родом, а втрата — соціальне знищення людини. Позицію письменника розкриває розповідь про одного із удегейців, автохтонних жителів Приморського та Хабаровського краю: «Його називали чомусь «Інокентій Петрович, хазяїн Яурина». <...> Яке було його власне, справжнє прізвище, — ніхто не знав. <...> Він — символ наївного племені дітей природи, що уже вигибали, як малі діти, від усіх благ чужої колонізації. <...> Патріарх, жрець і носій традицій та національної гордості свого племені. Єдине, на що він ще спроможний, — це забитися в недосяжній хащі і там сконати з чужим іменем, як з тавром» [1: 169].

Приєм безіменності використано також по відношенню до каторжників. За винятком головного героя, всі ті, кого везуть етапні ешелони НКВД, не мають імен. Використовуючи стилістичний прийом ампліфікації, Іван Багряний нагромаджує контекстні синоніми на позначення репресованих, що допомагає створити узагальнений образ народної біди: «проглинені жертви, живі мертвяки, приречені, безнадійні, змодовані, тисячі обірваних, брудних, зарослих, худих, викинутих з вітчизни, з родини, з спільноти» [1: 31].

У художньому просторі роману використано прийом, який умовно можна назвати «віддзеркаленням двох світів». Адже в уявленні героїв роману існує «*та Україна*» (Батьківщина) і «*нова, друга Україна*» (діаспора, Зелений Клин); ім'я *Григорій* носять головний герой і син старих Сірків, у яких головний герой опинився після втечі з ешелону смерті; ім'я *Наталка* мають сестра Григорія Многогрішного і Наталка Сірківна; прізвище *Многогрішний* належить українському гетьману і головному герою; в Україні є *Київ* та *Трипілля* і в Зеленому Клину.

Цей прийом сприяє виявленню внутрішніх якостей зображуваних об'єктів і породжує низку опозицій в ономастичній системі твору. У тих випадках, коли позначуване не є об'єктом зображення в романі (сестра Григорія Многогрішного Наталка, Київ, Трипілля), однойменність не вимагає подальшої роботи з власними назвами. У протилежному випадку автор розв'язує проблему побудови ономастичних опозицій: використовуються дескрипції («*та Україна*» — «*нова, друга Україна*»), різні форми імені (*Григорій* — *Гриць*) або різні імена (*Дем'ян Многогрішний* — *Григорій Многогрішний*).

Опозиції, які виникають при такій побудові ономастичного простору роману, не становлять опозицій на рівні сприйняття його образної системи, вони лише привертають увагу читача до зіставлення художніх образів. Зрозуміло, що не може бути випадковим факт збігу прізвища головного героя з прізвищем українського гетьмана, який прийняв муку від московського царя. Наявність/відсутність між ними родинних стосунків не є суттєвою для автора твору. Письменник лише підкреслює, що український народ протягом століть потерпав під владою імперій, але зберіг свої волелюбні традиції (образи Григорія Многогрішного та українських переселенців).

Узагальнюючий характер зіставлення двох Многогрішних підтверджується такими моментами в тексті: по-перше, Іван Багряний підкреслює умовність розповіді про Григорія Многогрішного як «про нікому не відомого, гордого нащадка першого каторжанина Сибіру, про правнука гетьмана Дем'яна Многогрішного» [1: 33], називаючи це «легендою»; по-друге, в подальшому тексті словосполучення «нащадки Многогрішного» зазнає семантичного розширення і виступає як контекстний синонім до слова *каторжники* [1: 35].

Вважаємо, що при виборі ймення *Многогрішний* для автора не останню роль зіграла можливість обігрувати в тексті внутрішню форму прізвища. Це дозволяє показати, що концепція гріха в тоталітарному суспільстві вступає у протиріччя з нормами людської моралі: гріх у «країні людоловів» — боротьба за власну гідність, за національні інтереси.

Лише один раз у романі використано внутрішню форму прізвища як пряму характеристику, але не гетьмана чи головного героя, а тих, хто мислить категоріями «землі людоловів»: пасажери «люксусового експресу» розмірковують про «таке підходяще до ролі каторжанського патріарха прізвище» [1: 35].

Ймення *Многогрішний* виконує в тексті й суто номінативну функцію, виступаючи у своєму антропонімному значенні. Так, воно використовується у двочленній антропоформулі *Григорій Многогрішний*, коли необхідно підкреслити офіційний характер ситуації: 1) переклички в ешелоні смерті; 2) телеграма-блискавка про розшук державного злочинця Григорія Многогрішного; 3) оголошення в газеті про премію, яка обіцяна за спіймання «отамана банди» Григорія Многогрішного. Використання цієї антропонімної формули може вказувати

також на значущість описуваної події. Знищивши Медвина, Григорій не приховує свого імені: для автора є важливим показати, що відбувся суд, а не помста. Тому головний герой пише на снігу в тайзі: «Судив і присуд виконав я — Григорій Многогрішний» [1: 179].

На позначення головного героя в тексті вжито також загальну номінацію дескриптивного характеру — «нащадок гетьмана Дем'яна Многогрішного». На нашу думку, цей контекстний синонім зберігає і тут конотему «каторжник», оскільки в попередньому тексті словосполучення «нащадки гетьмана Дем'яна Многогрішного» вже зазнало подібної семантичної трансформації. Старий Сірко розповідає про те, як його рід відправився з Полтавщини на Далекий Схід «щастя-долі шукати». Урочистість ситуації підкреслює при цьому фольклорна інтонація тексту: «І слухали його дивну казку-бувальщину нове покоління славного роду Сіркового — Сірченко й Сірківна. Ще й нащадок гетьмана Дем'яна Многогрішного» [1: 118]. Отже, виникає своєрідна опозиція ситуативного характеру: члени роду протиставлені людині, яка внаслідок страшних обставин втратила зв'язок зі своєю сім'єю, яку можна вважати лише нащадком політичного в'язня.

На особливу увагу в цьому фрагменті тексту заслуговує форма іменування молодого покоління Сірків. Для автора є важливим показати, що українські переселенці зберегли традиційні цінності української патріархальної сім'ї. Це підкреслюється не тільки картинами побуту сім'ї Сірків, а й старовинними формами імен. Як відомо, найдавнішим способом іменування українців була двочленна антрополоформула, в якій особове ім'я стояло поруч із патронімом. Корені цього явища сягають ще стадії виникнення й розвитку патріархату, патріархальної сім'ї. Про українські прізвища в сучасному розумінні цього терміна можна говорити, лише починаючи з 30-х років XIX століття, але ще до кінця століття в ідентифікації селянства використовували назви, які особа мала в побуті [7: 97, 113]. Предки Сірків, як відомо з роману, виїхали з України наприкінці XIX століття і зберегли традиції свого народу. Наталка пишається приналежністю до давнього роду: «Сірківна, — вимовила дівчина з гордістю. — Мій батько — Сірко, і дід — теж Сірко, і прадід. Всі Сірки» [1: 59].

У романі автор здебільшого використовує одночленну формулу іменування головного героя: найчастіше вживається офіційна форма імені — *Григорій*, значно рідше — розмовна форма *Грицько*. При цьо-

му виникає паралель з образом Гриця Сірченка. Коли Григорій вперше чує звертання Наталки до брата — «Грицьку!», — він спочатку його відносить до себе й думає: «Грицько ж таки, а тепер Григорій» [1: 50]. Отже, використання офіційної форми імені вказує на переломні події в житті головного героя: участь у повстанському русі (Холодний Яр), два роки в застінках НКВД, засудження на 25 років каторги.

У тексті неодноразово обігрується «однойменність» героїв, хоч з точки зору ономастичної системи твору не існує проблеми їхнього розрізнення. Антропоніми виконують ідентифікуючу функцію за рахунок того, що по відношенню до Гриця Сірченка ніколи не використовується офіційна форма імені. Автор просто затіває «гру в однакові імена», що надає тексту жартівливої інтонації. В усіх випадках ініціатором цієї ономастичної гри виступає старий Сірко: «Вас два Грицьки, і нам треба якось вас тут звати, щоб не плутати. Таке хоч нумеруй» [1: 85]. Дізнавшись про професію Григорія, старий виголошує: «Ну, гаразд, синку, <...> то ми тебе так і зватимем — інженером» [1: 99]. За цією жартівливою грою прихований авторський намір зорієнтувати читача на зіставлення образів Григорія та Гриця.

У розділі «Хабаровськ» по відношенню до обох героїв письменник використовує спільну форму номінації — множинну форму імені *Грицьки* [1: 140, 141, 159, 163]. Подібним чином автор наголошує на єдності героїв перед спільною небезпекою, адже їм протистоїть чужий, жорстокий світ, у якому панує НКВД: «Два гості виглядали, як люди з іншої планети, з якогось іншого, а не такого смердючого світу» [1: 157]; вони «квапились швидше виїхати в інший, у свій світ» [1: 164].

Суттєвим є ще одне зіставлення, до якого автор підштовхує читача: «*та Україна*» (Батьківщина) і «*друга, нова Україна*» (Зелений Клин). Цікаво, що топонім *Зелений Клин* згадується в тексті лише один раз, коли Григорій роздумує про розташування цієї місцевості на карті [1: 126]. Українські переселенці не використовують у романі цієї назви, вони вживають на позначення місцевих об'єктів лише топоніми ностальгічного характеру, які є символами їхньої далекої Батьківщини: *Київ, Україна, Чернігівка, Полтавка, Катеринославка, Переяславка*. Стара Сірчиха каже: «Це була наша друга Україна, нова Україна, але щасливіша» [1: 67].

Топонім *Україна* є центральним символом у творі, а тема України становить основу його сюжетної лінії. Розвиток саме цієї теми при-

зводить до кульмінації та розв'язки конфлікту в романі «Тигролови». Конфлікт у творі має дворівневий характер: за протистоянням Григорія Многогрішного та майора НКВД Медвина стоїть значно серйозніший конфлікт між розтерзаною Україною і тоталітарним режимом. Тому роман має, на наш погляд, і дві кульмінації: 1) усвідомлення головним героєм трагедії геноциду українського народу (розділ «Хабаровськ»); 2) суд над Медвиним (розділ «На кішку»). Слід зазначити, що найвища емоційна напруга, яка є характерною для кульмінації, спостерігається в розділі «Хабаровськ», а розділ «На кішку» лише остаточно підводить до закономірної розв'язки конфлікту.

Для розгляду значення топоніма *Україна* в тексті роману найцікавішим є фрагмент твору, в якому описано зустріч трьох ешелонів на станції «Красная Речка». При аналізі кульмінаційного моменту обов'язково слід враховувати розширений контекст і взаємовплив усіх поетонімів, представлених у даному фрагменті, з контекстом [3: 21–22].

Розглянемо, як Іван Багряний підводить читача до вірного розуміння кульмінації. Письменник розповідає, що Сірки багато працювали і жили заможнo у Зеленому Клину. Але потім вони змушені були переселитися в глуху тайгу, бо «прийшла советська власть і все перевернула», як каже стара Сірчиха [1: 67]. «Почало вже те «Не-КеВеДе» добиратись і в тайгу» [1: 96], — скаржиться ще один переселенець — старий Мороз, — син якого потрапив у «Бамлаг» (назва концентраційних таборів, створених для засланців і каторжан, які будували БАМ [1: 236]). Отже, у творі показано руйнування цієї «нової, другої України». Що ж до «тієї України» (Батьківщини), про яку з такою ніжністю згадують переселенці, то її вже теж не існує: «Немає вже того тихого краю, України тієї ясної, сонячної» [1: 68], — сумує головний герой. Створюючи картину загального страждання людей, автор підкреслює зовнішній характер опозиції «двох» Україн.

В експресі, яким Грицьки їдуть до Хабаровська, Григорій раптом відчуває, що він «потрапив додому». Автор констатує: «Вагон говорив усіма діалектами його — Григорієвої — мови: полтавським, херсонським, чернігівським, одеським, кубанським, харківським, подільським. <...> Основний контингент його пасажирів — Україна, ота зірвана з місця і кидана по всіх світах. <...> Екстериторіальна Україна. Україна «без стерна і без вітрил» [1: 143]. Тут топонім *Україна* зазнає

семантичного розширення внаслідок метонімії: Україна — це відірвані від своєї землі заробітчани, які тікають від голоду, хаотично рухаючись у різних напрямках «з дітками та жінками» [1: 143]. Поява стилістично маркованого контекстуального синоніма до слова *Україна* ще більше підкреслює приниження народу: «Уся його Вітчизна ось так — на колесах, розчавлена, розшматована, знеосіблена» [1: 145].

Письменник використовує також символізацію хрононіма, який означає «етнічні переміщення в Європі IV–VII ст.», для передачі розмірів народної трагедії: «Велике переселення народів! І таке враження, ніби все це котиться десь у прірву» [1: 146].

На станції з промовистою назвою «Красная Речка» експрес, яким подорожують герої, опиняється між двома ешелонами смерті: «Один етап ішов на схід, другий — на захід, а посередині — ще один етап, тільки без конвою» [1: 146]. Письменник повторює двічі: «Хтось з'їхав з глузду в цій країні» [1: 146, 147]. У цьому реченні фігурує контекстний синонім, який належить до іншого синонімічного ряду: СРСР, країна «чудес», «країна людоловів», ця «батьківщина» і т. п. Звернемо увагу на те, що автор використовує в цьому фрагменті тексту стилістично нейтральний синонім, але це ще більше підкреслює трагізм ситуації.

Розглянемо поетоніми, які займають другорядне місце в тексті роману, які з'являються лише «у зв'язках, асоціаціях з описуваними у творі явищами і виконують виразові, образні функції» [4: 9–10].

До алюзійних онімів належить топонім *Холодний Яр*. Згадка цієї назви привносить у текст роману закріплену в народній свідомості історичну інформацію. Коли під час хвороби в пам'яті Григорія виникає спогад, як «він лежить виснажений, поранений <...> в тім Холоднім Яру» [1: 53], без подальших пояснень розкривається причина його арешту і стають зрозумілими умови, в яких формувався характер головного героя.

У романі існує група топонімів, які не тільки локалізують дії, а й виконують експресивну функцію, разом з іншими мовними засобами передаючи емоційну напругу ситуації.

У двох перших розділах Іван Багряний описує рух потягів — ешелону смерті та Тихоокеанського експресу, який везе «екзальтованих пасажирів». Письменник лише називає географічні об'єкти, які миготять за вікнами потягів, тобто використовує в тексті пряме топо-

німне значення, але суттєвою є кількість згадуваних назв та контекст, в якому вони з'являються.

У першому розділі — «Дракон» — перелік топонімів починається фольклорним зачином: «Не з китайських казок і не з пагод Тибету — він знявся десь з громохкого центру країни «чудес» [1: 26]. А далі згадуються: безмежжя Уралу, хащі Сибіру; грізний, понурий Байкал; дикі кряжі Забайкалля, Становий хребет, сопки і кряжі Малого Хінгану, Амур, станція Океанська, Японське море, Тихий океан, Магадан та понура, невідома Колима [1: 26, 29, 31]. Цей перелік топонімів (13 назв), ніби перестук коліс, супроводжує опис ешелону смерті, демонструючи, яким довгим і важким був шлях арештантів, як все більше віддалялися вони від дому, втрачаючи надію на повернення.

Зовсім по-іншому описано рух Тихоокеанського експресу, який везе ситих, задоволених своїм життям пасажирів «в невідомий і вимріяний казковий край, в дивне золоте ельдорадо, <...> межі пасмами блакитних гір, повз легендарний Байкал, через височенні перевали Станового хребта. <...> Від понурої Прибалтики і до берегів Японського моря» [1: 33]. Реальних топонімів у цьому тексті всього чотири, решта — феєричні образи, які вказують на легку та приємну подорож, наповнену екзотичними враженнями.

Більшість назв неслов'янського походження (Дуабіхе, Мухень, Сучан, Сіхоте-Алінь, Бікін, Хехцир та ін.) використовується в тексті переважно як локалізатори дії. Вони створюють хронотоп твору, підкреслюють екзотичний характер місцевого колориту.

Вагомим для сприйняття роману є значення слов'янських мікротопонімів. Вони вносять елементи образності в описи природи, підсилюють поетичне звучання роману. Особливо це стосується тих випадків, коли автор використовує в тексті етимологічне значення топонімів. Точніше те, що лише сприймається як внутрішня форма, будучи народноетимологічним осмисленням назви [5: 153].

Так, «скелі звалися Собором, бо нагадували зруйновану церкву» [1: 176], а водоспад — *Дівчиною*, оскільки нібито утворився зі сліз красуні удегейки, яка втратила коханого [1: 102].

Тлумачення назви водоспаду дозволяє автору виразніше схарактеризувати, використовуючи прийоми антитези та демегафоризації, героїню твору Наталку й ставлення до неї Григорія Многогрішного.

Проводячи паралель між чудовим явищем природи і коханою дівчиною, Григорій думає: «Грайливий і сердитий, буйний і лагідний, ніжний і звабливий у своїй дикій красі. Ще б додати: «дівчина Наталка» [1: 102]. Поетичність тексту підсилюється тим, що автор спочатку створює метафору, а потім використовує пряме значення слова *дівчина*.

Як бачимо, навіть ті власні назви, що займають другорядне місце в романі, мають важливе значення для характеристики героїв, для створення хронотопу художнього твору, для передачі його емоційної атмосфери.

Розгляд способів використання ономастичного матеріалу в романі Івана Багряного «Тигролови» дозволяє стверджувати, що виділення епічного та ліричного принципів відбору й художнього використання власних назв не можна ототожнювати з виділенням літературних родів. Ця проблема вимагає подальшого дослідження з урахуванням розмаїття літературних жанрів.

Аналіз ономастичного простору роману «Тигролови», який має яскраво виражену публіцистичність, демонструє тропеїчне наповнення, семантичну трансформацію та символізацію власних назв, тобто те, що прийнято називати ліричним принципом використання поетонімів.

Синхронічний аналіз заголовка роману сприяє виявленню основного принципу організації художнього простору. Прийом контрасту реалізується в тексті через постійне зіставлення/протиставлення художніх образів, що стає основним способом характеристики у творі.

Важливе місце серед засобів реалізації авторської концепції належить ономастичній лексиці з її безмежними можливостями семантичного нюансування в межах художнього тексту.

Список літератури

1. Багрянний І. Тигролови: роман. Чому я не хочу вертатись до СРСР?: памфлет / І. Багрянний. — Кіровоград: Степова Еллада, 2000. — 240 с.
2. Жулинський М. Іван Багрянний / М. Жулинський // Історія української літератури ХХ століття: У 2 кн. / за ред. В. Г. Дончика. — К.: Либідь, 1998. — Кн. 2: Друга половина ХХ ст. — С. 231–234.
3. Калінкін В. М. Теоретичні основи поетичної ономастики: Автореф. дис. ... доктора філологічних наук: 10.02.02 — російська мова, 10.02.15 —

- загальне мовознавство / Калінкін Валерій Михайлович. — К., 2000. — 35 с.
4. Карпенко Ю. Літературна ономастика: збірник статей / Ю. Карпенко. — Одеса: Астропринт, 2008. — 328 с.
 5. Карпенко Ю. О. Ономастика роману «Берестечко» / Ю. О. Карпенко // Карпенко Ю. О., Мельник М. Р. Літературна ономастика Ліни Костенко: монографія. — Одеса: Астропринт, 2004. — С. 152-193.
 6. Літературознавчий словник-довідник / ред. кол. Р. Т. Гром'як, Ю. І. Ковалів та ін. — К.: ВЦ «Академія», 1997. — С. 581. (Nota bene).
 7. Худаш М. Л. З історії української антропонімії: монографія / М. Л. Худаш. — К.: Наукова думка, 1977. — 235 с.

Зеленко Л. П.

ИМЯ СОБСТВЕННОЕ В КОНЦЕПЦИИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ПРОИЗВЕДЕНИЯ (на материале романа Ивана Багряного «Тигроловы»)

В статье показано, что эпический и лирический принципы использования ономастического материала в художественном произведении нельзя отождествлять с принципом выделения литературных родов. Основное значение при решении этого вопроса имеет жанровая специфика произведения. Публицистичность романа предопределяет семантическую трансформацию и символизацию проприальной лексики, которая составляет его ономастическое пространство.

Ключевые слова: публицистичность, имя собственное, заголовок, контекстуальные синонимы, поэтоним.

Zelenko L. P.

PROPER NAME IN THE CONCEPT OF THE LITERARY WORK (Based on Ivan Bagrianyi's Novel «Tiger Hunters»)

It is shown in the article that epic and lyrical principles of using onomastic material in a novel should not be identified with the principle of allocating literary classes. The specific genre of the novel plays an important role in solving this issue. The fact that a novel is opinion-based influences the semantic transformation and symbolism of onomastic lexis, which composes its onomastic space.

Key words: opinion-based novel, proper name, title, contextual synonyms, poetonym.